

Západ zvyšuje tlak na Belehrad kvôli uznaniu Kosova

- CZ24 News | 1. září 2022

Ruské vedenie chce dostať od Srbska záruky pripravenosti byť naďalej strategickým partnerom Ruska na Balkáne.

Srbsko je dnes jedinou krajinou v Európe, ktorá neuvalila sankcie na Rusko. Táto skutočnosť vážne dráždi USA a EÚ a prudko zvýšili tlak na Belehrad. Srbské hlavné mesto nedávno navštívili desiatky delegácií, ktoré dali jasne najavo, že Vučić musí uznať nezávislosť Kosova a jasne sa riadiť pokynmi Washingtonu a Bruselu. Inak budú uvalené sankcie voči nemu a Srbsku ako takému a sankcie sú také silné, že to bude o sebazáchove a nebude na výber. Nemecký kancelár Olaf Scholz otvorene pohrozil Srbom, že ak neuvalia sankcie na Rusko, nikdy nevstúpia do EÚ. A to aj napriek tomu, že minulý rok predložil komisariát EÚ správu, v ktorej sa uvádza: Srbsko „stále nie je pripravené na vstup do únie“, jeho vstup je možný v roku 2029, ak budú splnené všetky podmienky.

Udalosti v Európe sa rýchlo vyvíjajú a hrozia radikálne zmeny a EÚ má v úmysle konať rozhodnejšie. Navyše, srbským prezidentom je dnes človek, do ktorého Západ dlho vkladal svoje nádeje. A. Vučić ešte v roku 2016 viedol „proeurópsku koalíciu“ strán s heslom „zrýchľujeme do Európy“ a agentúra AP sa k tomu vyjadrila — „nechal za sebou proruské sily“. Na Západe je považovaný za jediného politika, ktorý svojim „pragmatickým nacionalizmom“ dokáže zabrániť „nepragmatickým radikálom“ dostať sa k moci. Dnes je vnímaný ako človek, ktorý musí skončiť s Kosovom a ďalšími problémami – je čas splatiť dlhy.

Aleksandar Vučić je veľmi hrdý na to, že je belehradským mládežníckym šachovým šampiónom a je presvedčený, že sa naučil predvídať ťahy. No v politickom živote sa ukázalo oveľa dôležitejšie umenie lavírovať, ktoré zvládol ešte lepšie. Zo spomienok Vučića:

„Robil som rozhovor s Karadžičom a hral som šach s Ratkom Mladičom.“ Vo veku 26 rokov sa bývalý rozhlasový novinár a budúci srbský líder stal generálnym tajomníkom „Radikálnej strany“ aj na naliehanie jej vtedajšieho vodcu Vojislava Šešelja, ktorý svojho chránenca označil za „absolútne proruského človeka“. Vučić dokonca stihol pôsobiť vo vláde Miloševića ako minister informácií!

Od roku 2003 sa namiesto Šešelja zatknutého v Haagu (mimochodom 11 rokov bol držaný v cele predbežného zadržania!) stal vodcom radikálov Nikolič a v roku 2008 Nikolič a Vučić odišli z „Radikálnej strany“ do „Progresívnej strany“, ktorú vytvorili. Keď bol Nikolič zvolený za prezidenta Srbska, A. Vučić sa ujal funkcie ministra obrany a potom predsedu vlády. Potom Nikoličovi oznámil svoju túžbu kandidovať na prezidenta a dosiahol svoj cieľ v ďalších voľbách. V júni 2017 nahradil Nikoliča Aleksandar Vučić, ktorý zvíťazil s heslom „Čoskoro do EÚ“ a hlasovalo zaňho viac ako 55% voličov. V roku 2020 získala Vučićova koalícia vo voľbách 243 z 250 kresiel. V apríli 2022 si prezident Aleksandar Vučić udržal svoj post, vyhral v prvom kole (získal 58,59% hlasov), ale jeho „Srbská progresívna strana“ stratila viac ako štvrtinu hlasov – spadla zo 60 na 43%. Svedčia o tom slová samotného A. Vučića: „Vplyv ukrajinskej krízy na výsledky volieb bol obrovský... Môžem za to sám.“ Jeho oponent, bývalý náčelník generálneho štábu, generálporučík Zdravko Ponoš sarkasticky poznamenal: „Nikdy nehovor nikdy NATO...“

Vučić 18. augusta v Bruseli pod patronátom EÚ rokoval s premiérom separatistického Kosova Albinom Kurtim. Po návrate do Belehradu sa srbský prezident najprv stretol s americkým veľvyslancom Christopherom Hillom: „Počas rozhovoru sa hovorilo o súčasnej situácii v regióne, ktorá sa vyvinula po poslednom kole dialógu medzi Belehradom a Prištinou, ktoré sa konalo minulý týždeň v Bruseli.» Vučić povedal americkému diplomatovi, že Srbi žijúci v Kosove a Metochiji sa snažia vytvoriť „Spoločenstvo srbských obcí“. Na základe toho je podľa neho dôležité, aby Priština dodržala dohodu, že kosovské špeciálne jednotky sa môžu pohybovať na sever len so súhlasom NATO a starostov štyroch obcí, v ktorých Srbi žijú. Hill opäť vyhlásil, že Spojené štáty sú znepokojené tým, že Srbsko nepodporuje protiruské sankcie, po čom strany „diskutovali o bilaterálnej spolupráci medzi Srbskom a USA“.

23. augusta pricestovali do Prištiny osobitný predstaviteľ ministerstva zahraničných vecí USA pre západný Balkán Gabriel Escobar a osobitný vyslanec EÚ pre dialóg Miroslav Lajčák. Po rokovaníach s miestnymi vodcami sa objavili v Belehrade, kde ich prijal prezident A. Vučić. 26. augusta Escobar pre TV kanál „N1“ (srbská divízia CNN) povedal, že naratív „Kosovo je Srbsko“ by sa mal zabudnúť a mal by ho nahradiť „Kosovo a Srbsko sú Európa“. Šéf európskej diplomacie Josep Borrell zase poukázal na to, že vďaka dosiahnutým dohodám „kosovskí Srbi, ako aj všetci ostatní občania, budú môcť voľne cestovať medzi Kosovom a Srbskom na základe občianskych preukazov“. Tieto správy vyvolali v spoločnosti taký nával emócií, že sa 27. augusta A. Vučić prihovoral ľuďom podrobným prejavom.

Potvrdil, že Priština ruší požiadavku na nahradenie pasov kosovských Srbov miestnymi dokladmi a Albánci získavajú právo vstúpiť do Srbska s občianskymi preukazmi vydanými Kosovom. Zároveň takéto rozhodnutie nemožno interpretovať ako uznanie jednostranne vyhlásenej nezávislosti Kosova a nemožno ho považovať za súhlas Belehradu odchyliť sa od rezolúcie BR OSN č. 1244. Čo sa týka preregistrovania áut z poznávacích značiek vydaných srbskými úradmi na kosovské poznávacie značky, termín stanovený Prištinou pre miestnych Srbov bol predĺžený do 31. októbra a otázka zostáva otvorená.

Vučić tiež oznámil svoje rozhodnutie odporučiť na post premiérky Anu Brnabić. So schválením v parlamente problémy nebudú — 2. augusta bol za predsedu snemu väčšinou hlasov zvolený Vladimir Orlić z vládnej „Srbskej progresívnej strany“ Vučića. Áno, a samotná Brnabić v Srbsku je známa politická osobnosť. Prvýkrát stála na čele kabinetu ministrov v roku 2017 na návrh A. Vučića, ktorý sa vtedy dostal k moci, a predtým (v rokoch 2016-17) bola ministerkou štátnej a miestnej samosprávy. Aleksandar Vučić bol vtedy premiérom, takže sa veľmi dobre poznajú.

Podľa prezidenta sú „jej skúsenosti potrebné na prípravu na tohtoročnú jeseň a zimu“ a riešenie ďalších problémov, vrátane otázky pripojenia Srbska k sankciám voči Ruskej federácii. Zostáva poznamenať, že Brnabić vyštudovala dve západné univerzity, dlhodobo pôsobila v USAID, organizácii, ktorá bola v Ruskej federácii v roku 2012 vyhlásená za nežiaducu z dôvodu zasahovania do vnútorných záležitostí a zaujíma otvorene protiruský postoj. Napokon je otvorenou lesbičkou, čiže plne vyhovuje „európskym hodnotám“.

Prezident sa dotkol aj témy „EuroPride“, celoeurópskeho stretnutia lesbičiek, gejov, transsexuálov a pod., ktoré je naplánované na 12. až 18. septembra. 95% Srbov je kategoricky proti tejto „prehliadke hanby“, no Vučić už povedal, že ho verejná mienka nezaujíma. 14. augusta sa v Belehrade konala masová demonštrácia na podporu tradičných rodinných hodnôt. Známy srbský politik, vodca „Hnutia

za oslobodenie“, Mlađan Đorđević, tvrdí, že „zásluha, že Srbsko získalo právo organizovať „EuroPride“ v roku 2019, patrí výlučne prezidentovi Aleksandarovi Vučićovi, ktorý chcel Západu ukázať, ako ďaleko je jeho krajina pokroková v obrane ľudských práv a rozvoji demokracie“.

Problém je podľa Đorđevića v tom, že homosexuáli majú v úmysle usporiadať sedemdnňové podujatie po celom Srbsku, navštíviť kláštory a prednášať v srbských školách. Medzi demonštrantmi 14. augusta bolo veľa vyšportovaných mužov, ktorí priamo vyjadrili svoje úmysly v prípade „udalosti“. Vučićovo rozhorčenie nemalo hraníc: „Nevidím frontu, aby išli brániť Kosovo. Ale v Belehrade je koho zmlátiť, najmä tých slabších. Nebudete mať takú príležitosť.“

Nech už je to akokoľvek, prezident vo svojom prejave 27. augusta oznámil, že „Pride Parade“, ohlásený v septembri, bude zrušený alebo odložený... „Hovorím to nie preto, že by som bol šťastný, ale preto, že nemôžeme v čase, keď máme v Belehrade stretnutie „Open Balkan“, keď ťažká kríza v Kosove a Metohiji, ktorá sa nezastaví do 31. októbra a obávam sa, že sa bude len prehlbovať.“

Zvlášť pozoruhodná je zmienka o „otvorenom Balkáne“. „Open Balkan“ je program „cezhraničnej iniciatívy“, ktorý sponzoruje EÚ. Jej podstatou je, že Belehradu je ponúknutá výmena časti pôdy na severe Kosova za časť pôdy na juhu regiónu. A to aj napriek tomu, že celé Kosovo sú historicky srbské krajiny! Nielenže srbské vedenie súhlasilo s takýmito rokovaniami, ale A. Vučić spolu s albánskym premiérom Edim Ramom aktívne propagujú tento projekt, ktorý je modernou verziou „Veľkého Albánska“. 15. augusta navštívil Kosovo albánsky prezident Bayram Begai, pričom Srbsko neposlalo do Tirany protestnú nótu a nikoho to neprekvapilo. Rovnako ako skutočnosť, že Srbská pravoslávna cirkev nedávno udelila macedónskej cirkvi autokefáliu, čím sa vzdala stáročného srbského cirkevného dedičstva.

Prezident A. Vučić vo svojom príhovore k národu venoval veľkú pozornosť ekonomickej situácii v krajine. Neobmedzil sa ani na ďalšie chvály Rusku, ktoré „poskytuje Srbsku najlacnejší plyn v Európe a podporuje ho v Kosove“. Potreba je podľa neho 3,2 miliardy metrov kubických plynu, na základe zmlúv s Moskvou krajina dostáva 2 miliardy metrov kubických plynu za fantastickú cenu, čím ušetrila 4,8 miliardy eur. Podľa plánov srbského vedenia bude do 15. septembra rezerva plynu predstavovať 400 miliónov metrov kubických, do 15. októbra až 600 miliónov. Cieľ je 700 miliónov kubických metrov, čo pokryje potrebu krajiny na 11 miliónov kubických metrov paliva denne v chladnom období. „Našťastie sa nám pred týmto ťažkým obdobím podarilo nakúpiť plyn z Ruska, inak by sme boli v bankrote,“ uzavrel prezident.

Potom prezidentov optimizmus vyschol a poznamenal, že Srbsko každý deň čelí „tuctu nových problémov“. Potvrdil, že od 1. novembra nebude môcť krajina v dôsledku sankcií EÚ uvalených na Ruskú federáciu prijímať ropu z Ruska, ktorú teraz dodávajú tankery cez Jadranské more a následne ropovod cez Chorvátsko. Vučić ešte v polovici júna vyzval Srbsko, aby sa pripravilo na náročnú zimu, „ktorá súvisí s už zavedenými sankciami a ktovie, aké ďalšie sankcie dovedy zavedú“. Pokiaľ ide o požiadavky Západu pripojiť sa k sankciám voči Ruskej federácii, Vučić odmietol byť konkrétny: „Nič nesľubujem, iba ľuďom sľubujem, že budem našu politiku chrániť, ako len budeme môcť.“

A čo Rusko? Návšteva ruského ministra zahraničných vecí v Belehrade plánovaná na 6. až 7. júna bola na poslednú chvíľu zrušená. Je jasné, že rozhodnutie o zákaze lietadla ruského ministra nepadlo v hlavných mestách susedov Srbska. Sergej Lavrov okamžite oznámil, že pozval svojho srbského kolegu Nikolu Selakoviča „na návštevu Moskvy v blízkej budúcnosti“. Stretnutie sa uskutočnilo 22. augusta, no jeho účastníkom zo srbskej strany sa stal šéf rezortu vnútra Alexander Vulin. Niektorí srbskí politológovia tento neobvyklý

formát vysvetlili tým, že v súčasnej situácii by bola návšteva šéfa srbského ministerstva zahraničných vecí v Moskve

„Západom vnímaná jednoznačne negatívne, čo prezident Vučić vôbec nepotrebuje, pričom Vulina mnohí na Západe neberú vážne“. Správa po výsledkoch moskovských rokovaní bola ako prvá distribuovaná Ministerstvom vnútra Srbska so zameraním na ubezpečenia svojho ministra, že „Srbsko na čele s prezidentom Aleksandarom Vučićom nezabúda na odveké bratstvo s Ruskom“.

Ruské vedenie chce od Srba získať záruky, že bude naďalej strategickým partnerom Ruska na Balkáne, no Belehrad sa stále snaží balansovať medzi Ruskom a Západom. Začiatkom augusta ruský veľvyslanec v Belehrade Alexander Bocan-Charčenko urobil vyhlásenie o možných vyhlídkach na vytvorenie ruskej vojenskej základne v Srbsku. Veľvyslanec upozornil: „O otázke rozmiestnenia ruských vojenských základní na území srbského štátu rozhodujú iba Belehrad a Moskva. Vytvorenie ruskej vojenskej základne v Srbsku je suverénou záležitosťou tejto krajiny a navyše je to vecou záujmov samotnej Ruskej federácie.“

Bol to pokus o sondovanie situácie a pokus bol úspešný – v Belehrade sa strhla búrka. Srbské médiá a experti vyčítali Rusku, že „šírením informácií o ruskej základni úmyselne podkopáva záujmy Srbska v čase, keď je pod tlakom Západu v súvislosti s vytvorením novej vlády a rozhodnutím pripojiť sa k sankciám proti Ruskej federácii“. A belehradská publikácia „Blic“, vplyvná a blízka úradom, dokonca obvinila Rusko zo „začatia hybridnej vojny proti Srbsku“.

Vučić v tejto súvislosti povedal: „Srbsko nepotrebuje nikoho vojenské základne. Zachová si vojenskú neutralitu a spojenecké vzťahy. Nebude sa hanbiť za svoje vzťahy s Ruskom, Čínou, USA a EÚ, ale postará sa o seba.“ Ale Alexandro Pedraza, šéf amerického „Úradu pre obrannú spoluprácu“ (ODC), ktorý koordinuje interakciu srbskej armády s Pentagonom, povedal, že jednou z priorít vojenskej spolupráce medzi USA a Srbskom je rozvoj južnej základne ako „hlavného centra výcviku armády Srbska podľa štandardov NATO a výcviku srbských špeciálnych síl na účasť v mierových operáciách“.

Veľká vojenská základňa „Juh“ bola otvorená 23. novembra 2009. Nachádza sa v obci Bujanovac, ktorá je obývaná prevažne Albáncami a susedí priamo s okrajom Kosova. Vzdialenosť k hranici so Severným Macedónskom je 30 km, k bulharským hraniciam — 90 km.

Bieloruský prezident Alexander Lukašenko začiatkom augusta varoval: „Srbsko by chcelo sedieť na troch stoličkách — EÚ, USA a Rusko, ale už sa mu to nepodará.“ Je ťažké s ním nesúhlasiť.

Autor: Anton Veselov

[ZDROJ](#)

Překlad: News Front